

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۲۶۱ (از ۳۱ سرطان الی ۶ اسد ۱۳۹۷ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی هفته‌وار است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار و پالیسی‌ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

۲ مقدمه

بازنگری استراتژی تو مپ؛ نیازی برای حل بحران افغانستان

۴ تصویر وضعیت کنونی

۵ عوامل ناکامی استراتژی تو مپ

۶ استراتژی امریکا نیاز به تغییر دارد

جنرال دوستم؛ له نجیبه تر غني د ټولو د پام وړ څېره

۹ د ولسمشر لومړی مرستیال

۱۰ د اشرف غني او دوستم اختلافات

۱۱ هېواد ته د جنرال دوستم راتگ

مقدمه

په افغانستان کې د امریکا او ناپو له لوري پیل شوې روانه جگړه، د ۱۷ کلونو په تېرېدو لا هم نښه په خړپ روانه ده. په دغه موده کې امریکا په جگړه کې د بریا په موخه له مختلفو پوځي تگلارو کار واخیست، سرتیري یې ان تر سلو زرو څخه هم زیات کړل. مختلفې وسلې او بمونه یې په دغه جگړه کې وکارول؛ خو تر دې دمه یې یوازینی لاسته راوړنه داده چې جگړه یې جاري ساتلې او د هر افغان په کور یې ویر خپور کړی دی.

د دونالد ترامپ په راتگ سره نوموړي هم د خپلې پوځي تگلارې اصلي محور نظامي فشار او د سرتېرو زیاتوالی وټاکه، خو د یوه کال په تېرېدو سره اوس مهال داسې بریښي چې نوموړي د خپلې تگلارې ناکامي درک کړي او هڅه یې داده چې له سره بیا کتنه پرې وکړي او د افغان جگړې لپاره یوه حل لاره ومومي.

د ترمپ له لوري خپلو دیپلوماتانو ته له طالبانو سره د مخامخ خبرو د پیل په اړه خپاره شوي راپورونه، دا چې په افغانستان کې د امریکا روانه پوځي تگلاره ولې ناکامه ده او کومو مواردو ته اړتیا ده چې امریکا په نوې تگلاره کې ورته پاملرنه وکړي، تر څو افغانستان کې روانه جگړه پای ته ورسېږي او طالبان خپلې وسلې پر ځمکه کېږدي؟ هغه موضوعات دي چې د اوونۍ تحلیل په لومړۍ برخه کې مو بحث پرې کړی دی.

د اوونۍ تحلیل دویمه برخه مو هېواد ته د ولسمشر د لومړي مرستیال جنرال عبدالرشید دوستم بېرته راستنېدو ته ځانگړې کړې ده. جنرال دوستم چې نږدې ۱۴ میاشتې وړاندې د جوزجان پخواني والي احمد ایشچي د جنسي ځورونې په تور تورن شو او له ولسمشر غني سره یې اختلافات پیدا شول، ترکیبې هېواد ته ستون شو؛ خو تازه تېره اوونۍ داسې مهال هېواد ته راستون شو چې په شمال کې د نظام الدین قیصاري د نیولو او د ده د راتگ په پار له تېرو ۲۰ ورځو راهیسې، زرگونو کسانو لاریونونه پیل کړي وو، عمومي لارې، سوداگریز بندرونه او ځینې دولتي ادارې یې تړلې وې.

بازنگری استراتیژی ترمپ؛ نیازی برای حل بحران افغانستان

با گذشت هفده سال از آغاز جنگ امریکا در افغانستان، تازه در این اواخر به نقل از مقامات دولت امریکا، گزارش‌هایی در رسانه‌های خارجی به نشر رسیده است که نشان می‌دهد ایالات متحده امریکا ناکامی خود را در جنگ افغانستان درک کرده است و احتمالاً استراتیژی خود را در قبال این کشور **بازنگری** خواهد کرد.

پیش از این روزنامه **نیویارک تایمز** در گزارشی نگاشته بود که دونالد ترمپ به دیپلمات‌های خود در رابطه به آغاز گفتگوهای رو در رو با طالبان امر نموده است. با آنکه در برابر این اقدام طالبان کارت سبز بلند نمودند؛ اما چند روز بعد مقامات امریکایی این موضوع را **رد کردند** و گفتند که در صلح با طالبان، حکومت افغانستان و گروه طالبان جوانب اصلی این مذاکرات خواهند بودند.

از سوی هم دولت افغانستان نیز - در حالی که وضعیت امنیتی و سیاسی کشور رو به بحرانی شدن است و در جنگ افغانستان همه روزه ده‌ها فرد ملکی کشته و زخمی می‌شوند- با گفتگوهای مستقیم طالبان و امریکا **مخالفت** خویش را اعلام کرد و گفت هیچ کشوری در گفتگوهای صلح با طالبان به جای افغانستان قرار گرفته نمی‌تواند.

وضعیت کنونی افغانستان، عوامل ناکامی استراتیژی ترمپ در افغانستان و این که برای ختم جنگ ۱۷ ساله امریکا در افغانستان و تأمین صلح در این کشور، نیاز به چه تغییراتی در استراتیژی کنونی امریکا برای افغانستان است؟ موضوعاتی اند که در این تحلیل روی آن بحث صورت می‌گیرد.

تصویر وضعیت کنونی

شعارهای تأمین صلح و ثبات امریکا و ناتو، با گذشت هفده سال از حضور نظامی شان در افغانستان هنوز هم در حد شعار باقی مانده است و در حال حاضر افغانستان در یک وضعیت ناگوار امنیتی، سیاسی و اقتصادی قرار دارد.

در سال‌های اخیر وضعیت امنیتی کشور به بدترین حالت خود رسیده است، جنگ جاری روز به روز شعله‌ورتر می‌شود و همه‌روزه ده‌ها افغان قربانی این جنگ می‌شوند. بر بنیاد گزارش‌های اخیر اداره سیگار بیش از ۴۰ درصد خاک افغانستان تحت کنترل مخالفان مسلح دولت افغانستان قرار دارد. حملات و انفجارهای مرگبار مخالفان مسلح دولت در پایتخت و دیگر شهرهای کشور افزایش یافته است. حمله اخیری که هفته گذشته با ورود جنرال دوستم به کابل در نزدیکی در ورودی میدان هوایی بین‌المللی حامد کرزی در شهر کابل رخ داد و مسؤولیت آنرا گروه "دولت اسلامی" یا داعش بر عهده گرفت، جان ۱۴ تن را گرفت و حدود ۶۰ تن دیگر را زخمی کرد.

از سویی هم پس از اعلام استراتیژی جدید امریکا برای افغانستان و جنوب آسیا، حملات هوایی نیروهای امریکایی و افغان بگونه بی‌پیشینه افزایش یافته است. تنها در یک ماه گذشته در ولایت‌های کندز، پکتیا، لوگر، وردگ و ننگرهار ده‌ها تن از افراد ملکی به شمول زنان و کودکان در حملات هوایی نیروهای خارجی و داخلی کشته و زخمی شدند. بر بنیاد گزارش اخیر **یوناما** تنها در شش ماه نخست سال ۲۰۱۸ م ۵۱۲۲ فرد ملکی در جنگ افغانستان کشته و زخمی شدند.

در میدان سیاست، تقسیم ۵۰-۵۰ قدرت میان داکتر عبدالله عبدالله و محمد اشرف غنی از همان اوایل آغازگر بوجود آمدن اختلافات داخلی و بی‌ثباتی سیاسی در کشور بود. علاوه بر این، اختلافات میان رئیس‌جمهور و معاون نخست‌اش، (که ظاهراً تازه حل شده و جنرال دوستم پس از ۱۴ ماه تبعید در ترکیه، هفته گذشته دوباره به کابل برگشت و به کارش آغاز نمود) اختلافات میان برخی از اعضای قوه مقننه با قوه اجرائیه و اخیراً رویارویی برخی از احزاب سیاسی کشور با حکومت و کمیسیون انتخابات در رابطه به چگونگی برگزاری انتخابات پارلمانی و شوراهای ولسوالی، همه از مواردی است که وضعیت سیاسی کشور را در حالت شکننده‌ای قرار داده است و عرصه‌های مختلف زندگی مردم را تحت سایه خود در آورده است.

در عرصه اقتصاد با آنکه در زمان حکومت وحدت ملی برخی از پروژه‌های زیربنایی تکمیل و یا هم افتتاح گردید و عواید حکومت نیز نسبت به سال‌های گذشته افزایش یافت، که یکی از عوامل آن وضع مالییه بر کریدیت مصرفی شبکه‌های مخابراتی بود. ولی در کل وضعیت اقتصادی کشور نسبت به یک‌ونیم دهه گذشته در حالت خرابی قرار دارد. ارزش افغانی به پایین‌ترین حد خود رسیده است (چنانچه در سال ۲۰۱۵م ارزش پول افغانی در مقابل یک دالر ۷۲,۳۰ افغانی رسیده است)، میزان بی‌کاری به اوج خود رسیده است. چنانچه بانک جهانی در احصائیه اخیر خود گفته است که ۱,۹ میلیون افغان واجد شرایط کار، بی‌کار هستند. در کنار این، به گفته رئیس اتحادیه کارگران افغانستان همه‌ساله چهارصد هزار جوان واجد شرایط کار در گروه جوانان بی‌کار اضافه می‌شوند. کشور با فرار سرمایه‌ها روبه‌رو است. در کل بیش از **۴۰ درصد** مردم افغانستان زیر خط فقر زندگی می‌کنند.

عوامل ناکامی استراتیژی ترمپ

جنگ افغانستان میراثی از حکومت‌های قبلی ایالات متحده امریکا برای اداره ترمپ است. دونالد ترمپ با آنکه قبل از رسیدن به کرسی ریاست جمهوری ایالات متحده امریکا مخالف حضور امریکا در افغانستان بود؛ اما با رسیدن به کرسی ریاست جمهوری پس از هشت ماه انتظار بالآخره (۲۲ اگست ۲۰۱۷م) با فرمانده‌های نظامی خود بر ادامه جنگ افغانستان و اعزام حدود سه هزار سرباز نظامی دیگر موافقه کرد و استراتیژی جدید خود را اعلام کرد.

در استراتیژی جدید دونالد ترمپ برای افغانستان در کنار دیگر موارد بر دو مورد ذیل تمرکز بیشتر شده بود که با گذشت یک سال نظر به وضعیت امنیتی کشور در بهبود وضعیت افغانستان تأثیر گزار تمام نشد:

نخست؛ تمرکز بیشتر بر میدان جنگ و اعزام سربازان بیشتر به افغانستان، انتخابی بود که در طول یک و نیم دهه گذشته امریکا در جنگ افغانستان با حضور حتی بیش از صد هزار سرباز نیز نتوانست در جنگ افغانستان پیروز شود. هرچند با استراتیژی جدید نظامی امریکا نظر به قبل بمباردهای هوایی در افغانستان چند برابر بیشتر شد، جنگ نیز شدت بیشتری یافت؛ اما دستاوردی به جز تلفات ملکی افزون در بر نداشت، مردم از حکومت افغانستان فاصله گرفتند و بر این باور شدند که استراتیژی جدید نیز دیگر سودی برای حل منازعه افغانستان و پیروزی امریکا در پی نخواهد داشت.

دوم؛ وابستن حضور نظامی امریکا در افغانستان به بعضی شرایط (مبارزه با تروریسم و از بین بردن ریشه‌های تروریسم!) که با در نظر داشت همین شرایط زمان حضور نظامی این کشور در افغانستان به شکل مبهم باقی ماند. حضور نظامی امریکا در افغانستان یکی از مهم‌ترین شرط‌های طالبان در مسئله صلح با حکومت افغانستان است. پس از پیشنهاد حکومت افغانستان در کنفرانس دوم پروسه کابل، حضور نظامی نیروهای خارجی، ظاهراً یگانه مانعی در برابر لبیک گفتن طالبان به این پیشنهاد و بهانه‌ای برای ادامه جنگ از سوی این گروه بود.

استراتیژی امریکا نیاز به تغییر دارد

با گذشت ۱۷ سال از جنگ امریکا در افغانستان، در حال حاضر وضعیت افغانستان در بن بست قرار دارد که در آن از همه بیشتر غیرنظامیان هزینه‌ی سنگینی را می‌پردازند. ظاهراً با در نظر داشت گزارش‌های اخیر رسانه‌های بین‌المللی، واشنگتن نیز از ادامه جنگ در افغانستان خسته شده و تلاش دارد که برای حل این منازعه روی استراتیژی خود در افغانستان بازنگری کند؛ اما در بازنگری استراتیژی امریکا باید چه اموری در نظر گرفته شود؟

در این مورد چند نکته ذیل قابل ذکر است:

نخست؛ امریکا بر افغانستان حمله کرد، رژیم طالبان را سقوط داد و جنگ جاری را آغاز نمود. در طول ۱۷ سال گذشته به گونه مستقیم به حیث یک جانب مهم در جنگ افغانستان دخیل بود، بر همین بنیاد طوریکه در آغاز و ادامه جنگ نقش داشت، نیاز است تا برای ختم آن نیز بگونه مستقیم وارد گفتگوهای صلح با جانب مخالف خود شود و تلاش نماید تا طولانی‌ترین جنگ خود را دیگر اختتام ببخشد.

دوم: ایالات متحده آمریکا برای اینکه طولانی‌ترین جنگ خود را به پایان برساند نیاز دارد که به خواست اصلی گروه طالبان در رابطه به جدول زمانی خروج نیروهای خود با این گروه صحبت کند و جدول زمانی خروج سربازان خویش را از افغانستان روی میز مذاکرات به بحث گیرد.

سوم: امریکا فشارهای خویش را بر پاکستان شدت بخشد تا این کشور در زمینه تأمین صلح و ثبات افغانستان همکاری صادقانه کند. اما این فشارها تا زمانی نتیجه نخواهد داشت که امریکا خود در ختم جنگ نقش نگیرد و وارد گفتگو با طالبان نشود، چون در غیر آن طالبان در صدد دریافت پناگاه‌های دیگر برای خویش خواهند شد.

چهارم: صلح با طالبان و تأمین ثبات در افغانستان نیاز به زمینه سازی در داخل افغانستان نیز دارد. در حال حاضر برخی از گروه‌ها و افراد به خاطر حفظ منافع شخصی شان در ادامه جنگ، تلاش دارند که موانعی در برابر گفتگوهای صلح با طالبان ایجاد کنند، ایالات متحده امریکا برای از بین بردن همچو این موانع در برابر صلح با طالبان از تلاش‌های صلح حکومت افغانستان حمایت کند و در زمینه سازی برای تأمین صلح در داخل افغانستان نیز نقش مثبتی را ایفا کند.

پنجم: در سال‌های اخیر تحلیل‌هایی نیز وجود دارد که امریکا در تلاش انحصار قراردادن کشورها ایران، چین و روسیه در این منطقه است و می‌کوشد که از طریق افغانستان خود را به آسیای میانه برساند؛ اما در طول هفده سال گذشته بدون اینکه حساسیت کشورهای مذکور را در برابر خود بیشتر سازد و میدان جنگ افغانستان را گرم نگهداشته باشد، دیگر دستاورد ملموسی در این زمینه نداشته است. بناءً نیاز است که امریکا از حضور خود در افغانستان به کشورهای منطقه اطمینان دهد و تصمیم پای کشیدن خود را از جنگ افغانستان با آغاز گفتگوهای مستقیم صلح با طالبان واضح سازد.

با این همه طالبان نیز با در نظرداشت تلفات ناشی از جنگ افغانستان و خواست‌های ملت و مردم افغانستان برای تأمین صلح، به هدف خاتمه جنگ، دولت افغانستان را منحیث یکی از جوانب اصلی قضیه افغانستان بپذیرند تا مشترکاً با امریکا به نتیجه ملموسی در رابطه به صلح در افغانستان برسند. پایان

جنرال دوستم؛ له نجیبه تر غني د ټولو د پام وړ څېره

تېره اوونۍ (۱۳۹۷ هـ ش سرطان ۳۱مه) د افغان ولسمشر لومړی مرستیال جنرال عبدالرشید دوستم په ترکیه کې له ۱۴ میاشتې جلاوطنۍ وروسته بېرته خپل هېواد ته راستون شو.

افغان حکومت که څه هم په ترکیه کې د نوموړي د دومره مودې د پاتې کېدو لامل درملنه بولي؛ خو شاوخوا یو نیم کال وړاندې د واک د وېش پر سر د جنرال دوستم او حکومت ترمنځ د اختلاف را پیدا کېدو وروسته نوموړي د ملي یووالي حکومت دواړه مشران په قوم پالنې او د واک په انحصار تورن کړل. د همدې اختلافونو پر دوام جنرال دوستم د جوزجان د پخواني والي احمد ایشچي پر جنسي ځورونې تورن شو او همدا قضیه بالاخره د دې لامل شوه چې جنرال دوستم هېواد پرېږدي او ترکیې ته لاړ شي.

د تېرو ۱۴ میاشتو په لړ کې جنرال دوستم تر ډېره له ولسمشر سره خپلو اختلافونو ته دوام ورکړ، په ترکیه کې یې له نورو سیاسيونو سره د «افغانستان ژغورنې اېتلاف» جوړ کړ او د افغان دولت پر ضد د اپوزسیون په بڼه ودرېده. په همدې لړ کې څو میاشتې وړاندې داسې راپورونه هم خپاره شول چې افغانستان ته د جنرال دوستم د بېرته ستنېدو پر مهال د بلخ ولایت په هوايي ډگر کې د نوموړي الوتکې ته د کېناستلو اجازه ورنه کړل شوه، چې له امله یې الوتکه لومړی ترکمنستان او بیا له هغه ځایه بېرته ترکیې ته وگرځېده.

د افغان دولت په سياسي ډگر کې د جنرال دوستم رول، له ولسمشر غني سره يې ملگرتيا او اختلافات او دا چې کابل ته د جنرال دوستم بيا راتگ له ځانه سره څه لري؟ ټول هغه موضوعات دي چې دلته مو بحث پرې کړی دی.

د ولسمشر لومړی مرستیال

د ډېر ابتدايي سواد لرونکی شخص چې له کارگرۍ تر ستر جنرالۍ را وروسيده، له تېرو څو لسيزو راهيسې په افغانستان کې د سياست په ډگر کې د سياسي رهبرانو او د وخت حکومتي مشرانو لپاره تل د پام وړ خپره پاتې شوې ده او هر يوه يې د خپلولو هڅه کړې ده.

ډاکټر نجيب د افغانستان هغه لومړنی سياسي واکدار و چې د جنرال دوستم د خپلولو هڅه يې وکړه، نوموړي ته يې د جنرالۍ رتبه او د يو شمېر سيمه ييزو وسله والو مليشو رهبري پر غاړه ورکړه؛ خو دا هغه مليشې وې چې د ظلم، چور او نورو وحشتونو له امله «گلم جم» هم بلل شوې دي، دې مليشو د نجيب د واکمنۍ پر مهال ډېرو خلکو ته ترخې خاطرې ورکړې او د افغان ولس ترمنځ يې قومي اختلافونو ته زمينه برابره کړه.

د طالبانو د رژيم له ړنگېدو او نوي نظام رامنځته کېدو سره جنرال دوستم د پخواني ولسمشر حامد کرزي په حکومت کې هم مطرح خپره پاتې شوه، له جنرالۍ سترجنرال شو. د ملي يووالي حکومت په راتگ سره د ولسمشر غني لومړی مرستیال شو، چې د قانون له مخې د ولسمشر د نه موجوديت پر مهال د ولسمشر ځای ناستی بلل کېږي او د هېواد ټولې چارې به سمبالوي.

په ټوله کې له تېرو څو لسيزو راهيسې نوموړی د سياست په ډگر کې تل په لوړو مقامونو کې پاتې شوی او په هر نظام کې د دولتي رهبرانو د پام وړ خپره وه او ده؛ خو دا هر څه د دې لپاره وو چې جنرال دوستم د «جنبش ملی اسلامی افغانستان» گوند بنسټگر دی، په نوموړي پسې په افغانستان کې د ترکمن تبارو غوڅ اکثریت خلک ولاړ دي او د سيمې په کچه هم د خپلو هم تبارو ملاتړ له ځان سره لري. له همدې امله په تېر که له ډاکټر نجيبه بيا تر ډاکټر غني، هر يوه د واک ترلاسه کولو په موخه له ځان سره ساتلی دی.

د اشرف غني او دوستم اختلافات

د ۲۰۱۴م کال په ولسمشريزو ټاکنو کې اشرف غني جنرال دوستم خپل لومړی مرستیال وټاکه. د ولسمشرۍ څوکۍ ته د رسېدو په برخه کې نوموړي د ولسمشر غني لپاره د يوې مهمې مهرې په توگه ډېر رول ادا کړ. د قانون له مخې د ولسمشر د لومړي مرستیال دنده ملکي اړخ لري؛ خو جنرال دوستم د ولسمشر د لومړي مرستیال کېدو سره سم، د خپلې اصلي دندې خلاف ډېر کله په شمالي ولايتونو کې د دولت وسله والو مخالفينو سره د جگړې رهبري په غاړه اخیستې وه.

په جگړه کې د جنرال دوستم بوختيا، تر ډېره نوموړی د حکومت له سياسي پرېکړو لرې ساتلی و. دا چې د ملي يووالي حکومت له پيله د دواړو ډلو ترمنځ د واک د وېش مسئله او سياسي گټې د اختلاف مهم لاملونه وو، ظاهراً داسې بریښي چې د ولسمشر غني او جنرال دوستم ترمنځ هم له همدې امله اختلافات را پيل شول.

د ولسمشر لومړي مرستیال جنرال دوستم د ۱۳۹۵ هـ ش کال د عقرب په ۴مه د يوه خبري کنفرانس پر مهال خپلو خبرو کې پر ولسمشر او اجرائیه رئیس د قوم پالنې او د واک د انحصارېدو تورونه ولگول او زیاته یې کړه: «د ملي دفاع وزارت کې یې داسې کس گومارلی چې په لاره نه شي تللی، ستانکزی د طالب په نامه مشهور دی او معلومه نه ده چې له چا امر اخلي، د وزارت لپاره یې له پارلمان څخه رایه وانه خيسته، د رباني د وژنې مسؤولیت هم ده ته ورکول کېږي، نه پوهېږم چې د کومې لېوالتیا او باور له مخې یې پر دغه کلیدي پوست گومارلی دی؟»

له همدې اختلافونو را وروسته، احمد ایشچي چې د جوزجان پخوانی والي او د جنبش گوند پخوانی مرستیال دی د ولسمشر پر لومړي مرستیال جنرال دوستم یې تور ولگاوه، چې دی یې د پنځو ورځو لپاره په شخصي زندان کې اچولی او د شکنجو او وهلو ټکولو ترڅنګ خپله دوستم او د هغه ساتوونکو پرې د جنسي تېري هڅې او نمایش کړی او بیا یې فلم ترې ډک کړی دی.

د احمد ایشچي څرگندونې په پراخه کچه په کورنیو او نړیوالو رسنیو کې خپرې شوې او هم یې د نړیوالې ټولنې غبرگون وپاراوه. د افغانستان ولسمشرۍ ماڼۍ اعلامیه خپره کړه او ژمنه یې وکړه چې دا موضوع به په جدیت سره د قضایي او عدلي ارگانونو له لارې تعقیب کړي.

د همدې دوسې له امله بالاخره جنرال دوستم ترکیب ته لار او په ظاهره یې د خپل سفر موخه درملنه وښودله. په هېواد کې د سياسي اختلافونو په ډېرېدو سره نوموړي له جمعیت اسلامي افغانستان او وحدت اسلامي افغانستان گوندونو سره په گډه د افغانستان ژغورنې تر نامه لاندې په ترکیه کې سياسي اېتلاف اعلان کړ.

هېواد ته د جنرال دوستم راتگ

د جوزجان د پخواني والي احمد ايشچي پر جنسي ځورونې له تورنېدو وروسته، جنرال دوستم او ولسمشر غني ترمنځ د اختلافونو له زياتوالي وروسته نوموړی ترکيې ته لاړ چې نږدې ۱۴ مياشتې هلته پاتې شو او دوسيه يې لا هم په عدلي او قضايي ارگانونو کې پرته ده.

افغانستان ته د دوستم د راتگ په اړه د ۱۳۹۶ هـ ش کال د سرطان په مياشت کې داسې راپورونه خپاره شول چې دوستم افغانستان ته د بېرته ستنېدو څخه گرځول شوی او د بلخ ولايت په هوايي ډگر کې د هغه الوتکې ته د کېناستو اجازه نه ده ورکړل شوې؛ خو تېره اوونۍ جنرال دوستم داسې مهال بېرته هېواد ته راستون شو، چې د افغان دولت ځينې لوړ پوړو دولتي چارواکو يې د کابل په هوايي ډگر کې گرم هرکلی وکړ او د راتگ مراسم يې په ملي تلويزون په ژوندۍ بڼه ښودل کېدل.

خو پوښتنه داده چې دوستم له ۱۴ مياشتې غير رسمي تبعيده څنگه بېرته په دومره گرم هرکلي سره هېواد ته راستون شو؟

په دې برخه کې لاندې څو ټکي د پام وړ دي:

لومړی: په فارياب کې د جنرال دوستم د ځانگړي استازي نظام الدين قيصاري له نيولو سره د شمال په ټولو ولايتونو کې زرگونه کسان سپکونو ته را ووتل، د هېواد لويې لارې، سوداگريز بندرونه او دولتي ادارې يې وتړلې. هېواد ته د جنرال دوستم بېرته راتگ او د قيصاري خلاصون، د دوی عمده غوښتنې وې. افغان دولت که څه هم په لومړيو کې هڅه وکړه چې لاريونونه کنټرول کړي، دې چارې سره څو تنه لاريون کوونکو ته مرگ ژوبله هم واوښتل؛ خو لاريونونو لا زور واخيست او تر شلمې ورځې و غځېدل. په همدې اساس د ياد وضعیت د پای ته رسولو په موخه افغان دولت اړ شو چې له دوستم سره معامله وکړي او هغه بېرته خپل هېواد ته راستون کړي.

دویم: په روانو پارلماني ټاکنو کې له يوې خوا په شمالي ولايتونو کې د ټاکنو امنيت خونديتوب او ترسره کېدل مهم وو چې له امله يې له دوستم سره جوړه وشوه او له بلې خوا د افغان دولت هڅه دا ده چې د دوستم په خوشحالولو سره د «افغانستان ژغورنې اېتلاف» کمزوری کړي، ترڅو ونه شي کولی په روانو ټاکنو کې خنډونه رامنځته کړي.

درېيم: لکه څنگه چې په تېرو ولسمشريزو ټاکنو کې دوستم د ولسمشر غني لپاره يوه مهمه پايه وه او زياتې رايې يې پرې خپلې کړې، را روانو ولسمشريزو ټاکنو کې هم هڅه کوي چې دوستم له ځان سره ولري او يو ځل بيا خپل سياسي رقيب پري مات کړي؛ خو دا لا څرگنده نه ده چې جنرال دوستم به داخل هم د اشرف غني سره پاتې شي او که نه؟ ځکه کابل ته يې تر راتگ دوه ورځې وروسته د يو شمېر پخوانيو او اوسنيو دولتي چارواکو او گوندونو سره يو ځای «د افغانستان لوی ملي اېتلاف» اعلان کړ.

له دې ټولو ورهاخوا هېواد ته د جنرال دوستم راتگ له يوه لوري د هغو کسانو پر ټولو هيلو خاورې واپولې چې له ده څخه يې د زورواکو او جنگسالارانو پر وړاندې د مبارزې په برخه کې درلودې. ځکه هېواد ته د جنرال دوستم له راتگ سره نوموړي له رسنيو سره په خبرو کې وويل: «د نظام الدين قيصاري په اړه به له ولسمشر غني سره خبرې وکړي چې نوموړی آزاد کړي، خو که چېرې يې ورسره ونه منله بېرته به لاړ شي». له يادو خبرو داسې برېښي چې د زورواکۍ او ناقانونه وسله وال په تور نيول شوی قيصاري به هم بېرته د همدې معاملې پر بنسټ آزاد شي او د خلکو هيلې به هماغسې هيلې پاتې شي.

په بل اړخ کې احمد ايشچي له بي بي سي سره په مرکه کې ويلي چې قضيه به يې د **جرگې** له لارې حل شي. هغه قضيه چې ۱۴ مياشتې يې له امله د ولسمشر لومړی مرستيال په غير رسمي توگه له هېواده تبعيد شوی و، قضايي او عدلي ارگانونه د همدې قضیې په څېړنو بوخت وو؛ خو نن داسې ښکاري چې ياده قضيه به د يوې جرگې له لارې حل شي او دا هغه څه دي چې د نظام عدلي او قضايي ارگانونو ته يې په کمه سترگه کتل گڼلی شو او له امله به يې پر دغو ارگانونو د خلکو باور هم را کم شي.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com - csrskabul@gmail.comوب سایت: www.csrskabul.com -- www.csrskabul.net

شماره تماس دفتر: (+93) 202564049 - (+93) 784089590

zi.shirani@gmail.com

(+93) 764747548

محقق و مسؤول تحليل هفته: ضياءالاسلام شيرانی

ahmadshahr786@gmail.com

(+93) 784249421

محقق و مسؤول نشر تحليل هفته: احمدشاه راشد